

بررسی چگونگی مقابله با مخاطرات و بحران‌های محیطی بر مبنای پایداری شهری (مطالعه موردی، شهر سرباز)

محمود رضا انوری^{۱*}، غلامرضا میری^۲، عبدالمجید میهن خواه^۳، عبدالغفور حوت^۴

۱- استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زاهدان، دانشکده علوم انسانی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، زاهدان، ایران

Email: rezaanvari2000@yahoo.co.in

۲- استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد زاهدان، دانشکده علوم انسانی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، زاهدان، ایران

E-mail: Gholam_Reza_Miri@yahoo.com

۳- دانشجوی دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بین الملل چابهار، دانشکده علوم انسانی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، چابهار، ایران

Email: ammkh58@gmail.com

۴- دانشجوی دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بین الملل چابهار، دانشکده علوم انسانی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، چابهار، ایران

Email: Agh.hout@yahoo.com

⋮

چکیده

اهمیت برنامه‌ریزی مناسب برای کاهش آسیب‌پذیری در بروز مخاطرات طبیعی امری ضروری است. با توجه به اینکه ایران از نظر توپوگرافی و موقعیت جزء ده کشور بلاخیز دنیا است، ضعف برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های مختلف شهری تاکنون خسارات جبران ناپذیری را بر اقتصاد ایران تحمیل نموده است. بنابراین مقابله متناسب با این بحران‌ها زمینه توسعه پایدار شهری را فراهم می‌نماید. پژوهش حاضر به روش تحلیلی - توصیفی و با هدف بررسی چگونگی مقابله با مخاطرات و بحران‌های محیطی بر مبنای پایداری شهری انجام پذیرفته است. جامعه آماری شامل جمعیت خانوار شهر سرباز در سال ۱۳۹۵ به تعداد خانوار ۱۹۸۵ نفر می‌باشد که بر اساس فرمول کوکران تعداد ۳۱۲ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. داده‌ها بر اساس آزمون تی تست و رگرسیون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج بیانگر آن است که به طور کلی پایداری شهری و شاخص‌های آن توانسته است بر بحران‌های مختلف فائق آید که این امر در زمینه شاخص اجتماعی بیشترین تاثیر را داشته است. در واقع بر اساس آزمون تی تک نمونه‌ای گرفته شده، مشاهده گردید که بعد شاخص اقتصادی با میزان $t = 5,45$ در جایگاه نخست و شاخص زیست محیطی با میزان $t = 3,36$ کمترین تاثیر را در مدیریت بحران داشته است. بنابراین کلیه فرضیه‌های پژوهش مورد تایید قرار گرفته و می‌توان گفت که پایداری در شهر مورد مطالعه برای کاهش بحران‌ها و مخاطرات طبیعی در حد مناسبی قرار دارد و بر اساس میزان معناداری و مقدار تی محاسبه شده نیز مشاهده گردید که گزینه شاخص اقتصادی بیشترین تاثیر را داشته است و می‌توان بیان داشت که بعد شاخص اقتصادی در کاهش بحرانها و مخاطرات طبیعی بیشترین تاثیر را دارد. از طرفی بر اساس آزمون رگرسیون و در بررسی فرضیه‌ها مشخص شد که شاخص‌های پایداری اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی بر مقابله با مخاطرات محیطی در شهر سرباز تاثیرگذار می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: مخاطرات طبیعی، بحران محیطی، پایداری شهری، شهر سرباز.

۱- مقدمه

معضلات و مخاطرات محیطی به عنوان بخشی از محیط زیست انسان‌ها، در اثر ساخت و ساز بی رویه انسان‌ها، هجوم افراد به مناطق پرخطر و نادیده گرفتن حریم‌های طبیعی، باعث بروز و ایجاد بحران‌های فاجعه آمیز انسانی و اقتصادی و محدودکننده توسعه پایدار شهری می‌شوند [۱]. بلایای طبیعی در طول تاریخ جزء گزیرناپذیر زندگی انسان بوده اند [۲]. نواحی شهری بعد از